

Ritkán érzem így, de most nagyon, hogy az írott szó mennyivel kevesebbre képes, mint a hangfelvétel. Lehetetlen érzékeltetnem ennek a kicsi, félénknek mutakozó asszonynak az egész beszélgetést végigkísérő, fel-felgyöngyöző, tisztán, őszintén áradó kacagását. Soha ennyi nevetést komoly beszélgetésben. Soha ennyi derűt, bátorságot. Ennyi nem sejtett erőt. Szeretem az erős embereket. Szeretem azokat, akik az élet szemébe néznek, és kiállják a tekintetét. Ő kiállja. Minden nap. És marad ereje a kacagásra.

Ami nem tör meg, az megerősít

Csizmaziáné Fazekas Beáta

Asztalos István: Nagyon húzódoztál a beszélgetéstől. Miért?

Csizmaziáné Fazekas Beáta: Találhattál volna alkalmasabb embereket is arra, hogy az Évkönyvbe kerüljenek. Méltóbbakat, inkább úgy mondanám.

A.I.: Szerinted mi tesz valakit méltóvá arra, hogy az Évkönyvbe bekerüljön?

Cs.F.B.: Példaértékű, amit csinál. Oda lehet tenni a diákok elé.

A.I.: Én azt gondolom, hogy téged például lehet.

Cs.F.B.: Akkor tegyél oda.

A.I.: Mesélj valamit a gyerekkorodról! Milyen voltál gyereknek?

Cs.F.B.: Nagyon jó kislány voltam. Jó tanuló, minden versenyen elindítottak, még futóversenyen is, képzeld el. Pedig mindig utáltam a futást. Kis faluban, kis iskolában tanultam...

A.I.: Hol?

Cs.F.B.: Somlóvásárhelyen. Jó úttörő voltam, volt Zánka, volt énekkar, zongorázás. Minden.

A.I.: Milyen falu volt akkor Somlóvásárhely? Milyen volt egy ilyen kis faluban élni?

Cs.F.B.: Nagyon jó volt. Biztonságot adott. Megkaptam mindent, amire szükségem volt, intellektuálisan is, mozgásteret is. Ott van egy gyönyörű hegy, a Somló, van ugyanakkor sík, nagyokat lehetett biciklizni például. Másrésről persze az emberi közösség olyan, amilyen, de volt olyan kedvesnővér, aki zongorára tanított, voltak nagyon jó tanárim. Szerettem ott.

A.I.: Amikor aztán középiskolába kerültél, el kellett onnan jönnöd.

Cs.F.B.: Igen.

A.I.: Hova?

Cs.F.B.: Ide. A Lovassyba.

A.I.: Bocsánat, tudhattam volna.

Cs.F.B.: Igen, én ide jártam.

A.I.: Mennyire volt nehéz ez a váltás?

Cs.F.B.: Tulajdonképpen nem volt nagyon nehéz, mert ahhoz hozzászoktam már, hogy tanulni kell napról napra. Somlóvásárhelyen is kellett. Inkább az volt a furcsa, hogy nem én vagyok a kiemelkedően a legjobb, az oroszon kívül, hanem a többiek.

A.I.: Oroszból te voltál a legjobb?

Cs.F.B.: Nem, éppen ellenkezőleg. Oroszból Somlóvásárhelyen sem én voltam a legjobb. Itt, a Lovassyban sok hasonló diáktársam akadt, és velük mind a mai napig tartó barátságot ápolunk.

A.I.: Elvárás volt, akár szülői, akár saját, hogy kiemelkedő legyél?

Cs.F.B.: Igen.

A.I.: Szülői volt vagy saját.

Cs.F.B.: Szülői is volt. Minden onnan indul el. Akkor lesz a gyereknek önmagával szemben is elvárása, ha kezdettől fogva úgy nő fel. Az én apukám irányítástechnikai műszerész volt, de rendkívül aktív volt, mindenfélét dolgozott a faluban, még tanácselnöksödött is annak idején. Minden érdekelte, és ha olvasott valamit, ha hallott valamit, azt nekünk elmondta. Így aztán már az általános iskolai beiratkozásra úgy érkeztem, hogy álltam az akvárium előtt, és elmondtam, hogy oxigént lélegeznek a vízből a halak, hogy a víz oxigénből és hidrogénből áll. A tanárok meg csak néztek, hogy ezt honnan tudom. De nem csak ezt. Apukám sokat játszott is velünk, tanított is, ő ezt a feladatot vállalta magára, anyukám meg az ölelő szeretetet. Szerintem ez nagyon jó volt így. Mert ha a szülő látja, hogy a gyerek mindezt befogadja, akkor terheli. Ha igazán jó szülő.

A.I.: Ismerve a gyerekközösségek mentalitását, nem volt nehéz kiemelkedően a legjobbnak lenni?

Cs.F.B.: De. Borzasztó rossz volt. Megváltás volt ide, a Lovassyba bekerülni.

A.I.: Mi lehet az oka, hogy sok gyerekközösségben eleve utálják azt, aki hivatalos keretek között jól teljesít?

Cs.F.B.: Irigység. Megvan az már kiskorban. Ő is olyan jó szeretne lenni, szeretné, ha őt is elismerik. Minden ember születésétől fogva szeretetre és elismerésre vágyik. Csak szorgalma nincs hozzá elég, vagy nincs elég tehetsége bizonyos területeken.

A.I.: Te matek-fizika szakos tanár vagy. Hol kezdett körvonalazódni, hogy neked ilyesféle képességeid vannak?

Cs.F.B.: Általános iskolában. Ott is mindig elküldtek matekversenyekre már. Apukám is nyaggatott. De soha nem gondoltam, hogy ez az én életemben ilyen fontos irányvonal lesz. Nem is akartam matek tagozatra jönni, nem is arra jöttem, hanem általános osztályba. Aztán úgy jártam, hogy az osztályfőnököm, Horváth Péter matek-fizika szakos volt. De a magyar tanárom meg Kapor Edit néni volt. Voltak tehát pólusok, amiből lehetett volna választani. Hát...győzött Horváth Péter. Megfogott valószínűleg. Erős kézzel.

A.I.: Ez tehát a nagy tanáregyéniségek „versengése” volt, vagy benne volt már a választásodban a saját intellektuális karaktered?

Cs.F.B.: Reál ember vagyok. De úgy gondolom azért, hogy nyitott. Érdekel más is.

A.I.: Te jól ismered a mai Lovassyt, és nyilván jól emlékszel az akkorira is. Amikor te voltál diák. Nyilván nagy a különbség.

Cs.F.B.: Tükrözi azt a változást, ami a világban lezajlott ez alatt a huszonöt év alatt. Sokan szeretnék munka befektetése nélkül boldogulni, eredményeket elérni. Ez a mai diákokban is sokkal erősebben megvan. Elérhetőbbek nekik az információk, nem a tanár nő nagyra a szemükben, hanem az olyan médiahelyek, ahonnan ők információkhoz jutnak. Másrésztől nem bánom én magam sem, hogy egy kicsit más, egy kicsit liberálisabb a viszony a tanárok és diákok között. Én ezt élvezem.

A.I.: Akkoriban milyen volt? Huszonöt éve.

Cs.F.B.: Én, a falusi lány azért megszeppentem, nem mertem odamenni a tanárimhoz, hogy hahó! Valamiről, bármiről beszéljünk. Ma ez belefér. Megváltoztak a diákok, de a tanárok is.

A.I.: Szerintem ez jó így.

Cs.F.B.: Igen. Úgy érzem, hogy ez jó.

A.I.: Másrészt – és elnézést, hogy egy kicsit elkanyarodom, de – úgy érzem, kiveszöben van a mai társadalomból a tekintély...

Cs.F.B.: Így van.

A.I.: A tekintélynek szinte minden formája. És vannak területek, amelyek különösen sokat veszíthetnek ezzel. A tanárok például.

Cs.F.B.: Igen. De lehet, hogy a tekintélyt, mondjuk, a szeretet helyettesíti. Azt tehát azért lehet érzékelni, ha egy tanárt szeretnek a diákjai, még ha nem is tekintélyes a szónak abban az értelmében, hogy csak belép az osztályba, és rögtön csönd lesz. És úgy gondolom, hogy ezt, éppen ezt a szeretetet érzékelhetjük itt, a Lovassyban is.

A.I.: A falakon belül feltétlenül. Kívül kevésbé. Nekem az az érzésem, hogy valahogyan nem tud a pedagógus mesterség körül igazán elfogadó társadalmi légkör kialakulni. Mostanában, amikor beszélgetünk, nagyon sok szó esik például a pedagógusok béremeléséről, és ahogyan fülelem magam körül a világot, nem azt hallom, hogy helyes, megérdemelték. Hanem nagyon ellenséges, sokszor kifejezetten durva hangokat hallok. Mi lehet szerinted ennek az oka?

Cs.F.B.: Mondok erre valamit, amit lehet, hogy nem kell a nyilvánosság elé vinni. Majd meggondoljuk, együtt. Szerintem azzal, hogy ez ingyenesen elérhető lett a középiskola befejezéséig, nagyon sokat vesztett az értékéből. Az, hogy az iskolában a gyerekek tudást kapnak. Mert sajnos az emberek olyanok, hogy amiért fizetnek, az ér valamit. Amiért nem fizetnek, az nem ér. Az jár. Én nagyon-nagyon biztos vagyok abban, hogy itt erről is van szó. A régi világban, gondolj bele, vagy volt mód tanítani egy gyereket, vagy nem. És akinek volt, vagy akinek nem volt, de valahonnan segítséget kapott hozzá, az megbecsülte, amit a gyerek az iskolában kapott. Te ezt hogy gondolod?

A.I.: Én ezzel lényegében egyetértek. Szoktam mondani, hogy az ajándék kutyának nem adnak enni. Ha vették, akkor adnak. De akkor nagyon ki kellene találni, hogy akik nem tudják bevásárolni magukat az iskolába, azok hogyan ne vesszenek el. A tehetségük a közösség számára.

Cs.F.B. Igen. Így van.

A.I.: De van itt más is. Azt mondják a szociológusok a mai fiatal generációról, hogy „élmény-generáció”. Úgy akarják megélni az életet, mint egy nagy kalandot.

F.Cs.B.: Mint egy bulit.

A.I.: Pontosan. És jönnek a tanárok, és munkát adnak, feladatot szabnak, számon kérnek. Nem engedik őket bulizni.

Cs.F.B.: Nem is csak ez, hanem már a szülei generációja. Sokszor úgy érzem, igaz, itt, a Lovassyban csak nagyon ritkán, de a falakon kívül gyakran, hogy a mostani gyerekek már a szülei sem tudták és ma sem tudják igazán értékelni azt, hogy a gyerekek az iskolában tudást kapnak.

A.I.: Válthatunk témát?

Cs.F.B.: Válthatunk.

A.I.: Amikor leérettségiztél, akkor már nem volt kérdés, hogy valamilyen módon matematikus leszel?

Cs.F.B.: Nem. Nem. Akkor már fakultációra is úgy jelentkeztem, hogy matek-fizika, meg Horváth Péter versenyekre is küldött. Mindig mondta, hogy magának tanárnak kell menni, magának a matekkal kell foglalkoznia. Nem volt ám nekem olyan nagy önbizalmam, hogy egyetemre merjek menni. Először a pécsi főiskolában gondolkodtam, de aztán meggyőzött. Akkoriban százhusz volt a felvételi ponthatár, és engem száztizenöt ponttal vettek fel az ELTE-re. Tehát tulajdonképpen igaza volt Horváth Péternek, de amikor az ember csak azokat az osztálytársait látja, akikkel eltölti a négy évet, akkor nehezen tudja elhelyezni magát a teljes képben. És nekem nagyon jó osztálytársaim voltak.

A.I.: Ez azt jelenti, hogy akkor jött az életedben Budapest.

Cs.F.B.: Jött az életembe Budapest.

A.I.: Mit jelentett ez egy somlóvásárhelyi lánynak?

Cs.F.B.: Szabadságot! Kinyílt a világ, persze. Igaz, hogy már középiskolában is kinyílt, itt is egyedül jöttem-mentem, magam osztottam be az időmet, magam választottam meg a barátaimat, de Budapest... Nagy kihívás is volt, hogy a szabadsággal élni tudjak, de közben mégis megőrizzem a biztonságomat. Meg hát a nagy szerelem... Ezt jelentette.

A.I.: Soha nem kísértett meg a szabadság ördögibb arca?

Cs.F.B.: Nem. Félttem attól. Mindig visszafogott, félnék lány voltam, mindig csak arra vállalkoztam, amiben biztos voltam. Meg nagyon keményen neveltek, a szülői ház nagyon megtanított engem arra, hogy mit, meddig, hogyan.

A.I.: Gondolom, az Eötvösön azért új szinten jelent meg előtted a matematika. Az a matematika, amit ott tanultál „nem középiskolás fokon”, az mit jelentett számodra? És mit jelent ma? Tantárgyat, vagy többet annál?

Cs.F.B.: Jó felé keresgélisz. Mert az egyetem volt az, ahol először ütött szíven, hogy micsoda fantasztikus konstrukciókra képes az emberi elme. És a matematika egy gyártott világ, ami hihetetlenül alkalmas arra, hogy más tudományokat segítsen, ugyanakkor önmagában is szép és hallatlanul elegáns. És ez nekem ott derült ki. Nagyon jó volt a matematika, nagyon jó volt az ELTE-n matematikát tanulni. De ha már ennél tartunk, én a fizikát jobban szerettem. A középiskolában is jobban szerettem. És ebből a szempontból az ELTE egy kis csalódás volt, mert itt, a Lovassyban annyira jó volt a fizika,

hogy ahhoz képest az ELTE fizikáját tulajdonképpen visszalépésnek éreztem. Kevesebb pontot ért nálam, mint a matematika.

A.I.: Miért vonz jobban a fizika?

Cs.F.B.: Köze van a valósághoz. Egyértelmű. Arról szól, ami körülvesz, akármerre tekintek, minden fizika. Ha valami nem mozdul, akkor azért. Akkor statika. Ha megmozdul azért. Akkor dinamika. Ha dörög, azért, ha esik, ha fúj, azért. És azt olyan jó tudni, hogy miért.

A.I.: Nekem úgy tűnik, hogy a matematika olyan, mint egy nyelv.

Cs.F.B.: Az is.

A.I.: Megvannak a legelemibb jelei, és azokból épülnek fel aztán az egészen szédítő konstrukciók. De az emberek hatalmas többsége egyszerűen nem beszéli ezt a nyelvet. Én sem beszélem, és ezen mindig elakadok, ha a természettudományokban kalandoznék.

Cs.F.B.: Igen, ez egy teljesen reális meglátás. Mert például amint a modern fizikához kerülsz, ott van egy matematika nélkül átléphetetlen határ, és örületesen fontossá válik ez a nyelv, amihez már a matematikusok közül is csak nagyon kevesen értenek. Például a magfizikával foglalkozni e nélkül a nyelv nélkül, nagyon nehéz. Talán lehetetlen. Erre gondolsz?

A.I.: Igen. Ott van például a kvantummechanika...

Cs.F.B.: Például. És van egy sor olyan terület, amit ma már a fizikusok, matematikusok egy része sem képes átlátni. Pedig modellt kell a világról adni, arról is, amit nem látunk, mert vagy túl kicsi vagy túl nagy, hiszen az Univerzum óriási méreteket kínál, a mikrokozmosz meg felfoghatatlanul kicsiket. És erre modell csak a matematika lehet. Ezt a népszerű tudományba átvinni nagyon nehéz. Hogy egy részecske például 720 fokos forgásszimmetriával rendelkezik, ezt a mindennapi tapasztalataink alapján nem tudjuk elképzelni. Nem tudunk elképzelni három dimenziónál többet. És erre vannak matematikai konstrukciók. De ha leragadunk annál, hogy mindent látni akarunk, és nem fogadjuk el, hogy vannak nagyon hosszú matematikai formulák, hogy van egy sajátos matematikai formalizmus, akkor nem tudunk a fizikának egy részével mit kezdeni.

A.I.: Azt értem, képes vagyok megérteni, hogy sokan, gyerekek is, felnőttek is, sok ember nem érti a matematikát. De azt nem értem, nem vagyok hajlandó érteni, hogy vannak, akik szinte büszkék erre. Mi lehet az oka annak, hogy éppen a matematikából lett egy ilyen egyetemleges mumus?

Cs.F.B.: Egyszer külföldön jártunk, idegenvezetőnk is volt. Mondott sok okosat, de egyszer valamiben elszámolta magát, és amikor kijavítottuk, azt felelte széles mosollyal: Ó, hát én mindig hülye voltam matematikából. Azt gondoltam, hogy erre nem kellene annyira büszkének lenni. Szegény. Ahogyan mondtam már: minden ember vágyik az elismerésre. És arra meg különösen vágyik, hogy magát okosnak és értelmesnek lássa. És ha a matematika szembesíti a határaival, akkor hogyan tudja a csapdából kimenteni magát? Úgy, hogy kineveti azt, amit nem tud. Hogy erényt kovácsol a nem-tudásból. Szerintem ez, hogy az emberek a matematikát szinte kötelezően elutasítják, nem alulról indul. Senkivel sem születik, hanem ilyen minták vannak itt köztünk, ezt látjuk, ehhez igazodunk.

A.I.: De vissza a te történetedhez. Minden ilyen beszélgetésnél elkerülhetetlen a kérdés, hogy evidencia volt-e, hogy tanár legyél?

Cs.F.B.: Hogyne. Elégé korán, tízéves korom körül már úgy gondoltam, hogy tanár akarok lenni, aztán egy ideig gyerekorvos, de az később elmúlt. Maradt a tanár. Persze. Annyira tiszteltem a tanáraimat, annyira jó emberek voltak...

A.I.: Milyen volt az, amikor először álltál – még az egyetemen – diákok előtt?

Cs.F.B.: Jó érzés volt. Jó érzés, de nem volt frenetikus élmény. Természetesnek éreztem, hogy ott vagyok és csinálom és figyelnek rám. Sokkal nehezebb volt gyes után visszajönni és tanítani. Emlékszem, olyan idétlennek éreztem magam, hogy ott ülnek a gyerekek, és nekem beszélnem kell hozzájuk. Az nehezebb volt sokkal. Nem tudom, miért.

A.I.: Egyenes út vezetett a Lovassyba?

Cs.F.B.: Nem. Amikor végeztünk, nem nagyon voltak állások. Itt Veszprémben elme-
hettem volna a Jendrassikba tanítani, de Imi nem engedett. Azt mondta: negyven kiló,
százötven centi, ne menjen a „Jendrába” tanítani. Féltett nagyon. Itt meg nem volt hely.
Így aztán egy évre mentünk a református gimnáziumba Pápára, mert ott mindketten
kaptunk helyet. Nyitottak voltunk arra, hogy egyházi iskolában tanítsunk, ez nem állt
tőlünk távol. De aztán mégsem úgy alakultak ott a dolgok, ahogyan szeretnénk volna. Egy
év után aztán Imi átjött a Lovassyba. Én megszülettem először Petit, aztán miután Marcit
is megszülettem, eljöttem én is ide, levelező tagozaton tanítani. Először csak néhány órát,
mert kicsik voltak a fiúk, aztán egyszer Sanyi (*Katanics Sándor, akkori igazgató. A.I.*)
hívott, hogy van egy teljes állás.

A.I.: Az, hogy a Lovassyba kerülhettél tanítani, te, az egykori lovassys diák, érzelmileg jelentett neked valami többletet?

Cs.F.B.: Hogyne! Nagyon boldog voltam, már attól, hogy a férjem itt van. De azért nehéz is volt. Én, a falusi kislány nem tudtam az egykori tanáraimmal hirtelen olyan közvetlen lenni. Még itt voltak, nagyon sokan itt voltak a tanáraim közül. Pápán bementem egy idegen tantestületbe, azt mondtam: tessék, itt vagyok, teszem, amit kell. Itt bejöttem, és azt éreztem, én vagyok a kisegér.

A.I.: Meddig tartott ez? Ez a „kisegér” állapot?

Cs.F.B.: Sokáig. Még Katát is meg kellett szülnöm, a szülés után visszajönnöm, igazán, teljesen csak a munkámra koncentrálni, hogy egyszer csak azt éreztem, megérkeztem. Itt vagyok.

A.I.: Imi neve többször is felmerült a történetedben. Remélem, nem tűnik nagyon tolatódnak, de érdekelne, hogyan lettetek ti egy pár.

Cs.F.B.: És ezt bele akarod tenni?

A.I.: Persze. Hadd lássák a gyerekek, hogy emberből vannak a tanárok.

Cs.F.B.: Ó, hát nagyon hamar kinéztem a szép barna fejét az előadásokon. Ennyi. Szép volt. Egyetemen félévkor már egy pár voltunk. És azóta is.

A.I.: Fontos neked vagy fontos volt neked a kapcsolataidban, hogy akit választasz, az szép legyen?

Cs.F.B.: Mármint ő?

A.I.: *Ő is. Meg általában is.*

Cs.F.B.: Mi az, hogy szép?

A.I.: *Mondjuk olyan, mint az ő szép barna feje.*

Cs.F.B.: Értem. De nem. Nem feltétlenül külső dolgokat jelent a szépség. Ha valaki valamiért megfog, ha úgy érzed, hogy tudod szeretni, akkor tulajdonképpen mindegy, hogy' néz ki. Nem, nem az a fontos.

A.I.: *Csak azért kérdeztem, mert azt mondtad, olyan szép volt.*

Cs.F.B.: Igen. De talán leginkább a történet volt szép. Nagyon szép történet volt a miénk.

A.I.: *Ezt most jól kibeszéltük. Az, hogy egy helyen tanítatok, és így óhatatlanul nagyon sokat vagytok együtt, a magánéletben is, a munkahelyen is – ez nem jelent problémát?*

Cs.F.B.: Alig vagyunk együtt. Itt. Bemegyünk órára, van olyan nap, hogy alig látom. Csak reggel. Nem jelent problémát. Sőt, szerintem kifejezetten jól működik ez, mert sokat segítünk egymásnak. De ez az egész kérdés köztünk soha nem kerül elő. Néha megkérdezik, mint most te is, de nekünk ez így természetes.

A.I.: *Soha nem volt az életedben olyan pillanat, amikor megbántad, hogy tanárnak mentél? Amikor úgy érezted, hogy váltanod kellene?*

Cs.F.B.: De.

A.I.: *Egy matematikusnak azért sok mindent fel tud kínálni az élet.*

Cs.F.B.: Sok mindent, persze. Én magam nem kerestem a lehetőséget, de néhány éve elgondolkodtam azon, hogy biztosan ezt akarom-e csinálni.

A.I.: *Miért?*

Cs.F.B.: Ha meggondolod, nem ez az a pálya, ahol az ember kézzelfogható eredményeket tesz le nap mint nap az asztalra. Akkor elgondolkodtam azon, mennyivel jobb lehet az: kimész reggel, megkorongozod azt az edényt, várod, hogy kiszáradjon, befested, kiégeted, és ott van egy gyönyörű korsó. Odateheted a világ elé, hogy ezt te csináltad. Szerintem ez egy gyönyörű érzés. Itt meg bejössz reggel, hazamész fáradtan, aztán vagy van eredménye vagy nincs. Addig, amíg nem tudtam a legteljesebb mértékig odafigyelni arra, amit itt csinálok, amíg úgy éreztem, hogy nem tudok az itteni munkámra annyi figyelmet fordítani, amennyit gondolok, addig hiányzott valami. Hiányzott az, hogy jöjjenek vissza a tanítványok és mondják el, hogy jó volt, hogy jöjjenek vissza a szülők, és mondják el, hogy jó volt. Ezek nagyon kellettek nekem ahhoz, hogy magamban, belül érezzem, hogy jó, amit csinálok.

A.I.: *Vonzanak ezek a tárgyakat teremtő mesterségek? Azért kérdezem, mert a korongozást hoztad fel példának.*

Cs.F.B.: Nagyon. Igyekszem is ilyesmivel kiegészíteni a napokat, ha lehet.

A.I.: *Például?*

Cs.F.B.: Például? Régen, amikor türelmesebb voltam, ruhákat varrtam. Az hosszabb időt vesz igénybe, elgondolni, megszerkeszteni, kivágni, összevarrni. De az akkor olyan, hogy közben nem kell ebédet főzni, nem kell takarítani, nem kell gyerekkel foglalkozni. Erre most ritkán van időm. De nemezelné szoktam, kertészkedni szoktam. Abban is van kiszámíthatatlan elem sajnos, a kertészkedésben, de mégis levegőn van az ember, és

látja, amit a két kezével teremt. De minden klasszikus „női” munka érdekel, hímzek is, babát is varrok, de ha kell, tapétázok is, festek is, és azt is nagyon nagy élvezettel.

A.I.: Hadd fordítsam más irányba a beszélgetést! Igyekszem nagyon tapintatosan fogalmazni, te meg majd meghúzod a határt, meddig mehetünk el. Beszélteél Petiről, a nagyfiadról. Ő sérülten született. Mesélnél róla?

Cs.F.B.: Mondjam? Peti húsz éves. Marci tizenhat, és ide jár. Kata tizenegy.

A.I.: És ő is ide akar jönni.

Cs.F.B.: Azt mondja. És hát Peti... Nehéz ez. Nagyon nehéz. De azt hozzá kell tennem, hogy ez az iskola, ez a munkahely, ahol mind a ketten dolgozunk, ez nagyon megértő és segítőkész. Ha gond van, soha nem hallunk egy rossz szót, mindig azt mondják, menjetek. Támogatnak, ezt érezzük és éreztük is mindig. Biztos, hogy a kollégák zöme el sem tudja képzelni, hogy ez napi szinten mit jelent. De nem baj, nem is kell. Elég az nekünk. Elég az, hogy tudom, hogy támogatnak, és olyan helyen vagyunk, ahol megértenek. Muszáj volt azt az életünkben, fejben rendbe tenni, hogy ez ne csak ezt a napi terhet jelentse, hanem tudjunk Petinek örülni is. Valahol ez a legeslegnagyobb büszkeségem az életben, hogy a családuk együtt van, van két teljesen egészséges gyerekünk is, de Petivel együtt teljes a család, mindenki elfogadja a másikat, és tudunk úgy élni, hogy ez az élet így szép. Hogy jól tudja érezni benne magát Peti is, és mindenki. Csak ezt nagyon ügyesen kell kitalálni, hogy ha csinálunk valamit, akkor az mindenkinek jó legyen. Mindenkinek legyen benne öröm. Erre gondoltál?

A.I.: Igen.

Cs.F.B.: Emberileg pedig...ha az ember kap egy ilyen keresztet...erre mondják, hogy ami nem tör meg, az megerősít. Biztos, hogy sokat alakultunk emberileg egymás felé is, meg a környezetünk felé is. Az ember a fontossági sorrendet is másként alakítja az életben. Olyan dolgokat, mint az elvárást a saját gyerekemmel, ezt egészen másként értelmezem, mint akinek nincs beteg gyereke. Az a fogalom, hogy mindenki a saját szintjéhez képest tegyen meg mindent az életében, nem biztos, hogy ilyen mély lenne bennem, ha nincs Peti. És a tanítványaimmal szemben is, a körülöttem lévő emberekkel szemben is ez egy alappont, amihez igazodom. Mindenki a saját szintjéhez képest.

A.I.: Valamiért a Waldorf iskolára is emlékszem veletek kapcsolatban.

Cs.F.B.: Igen. Marci a Botevbe járt, a humanisztikai osztályba, de nagyon érzékeny gyerek volt, így átvittük a Waldorfba. Ott megerősödött lelkileg. Kata aztán már ott is kezdte.

A.I.: Jó döntés volt ez?

Cs.F.B.: Kellott. Kellott. Jó volt a Waldorf, szerettük, nagyon sok mindent kapott meg Marci ott, amit máshol nem kapott volna meg. De aztán egy idő után igénye volt már arra, hogy igenis támasszanak vele szemben napi szinten elvárásokat, feleljen meg annak, és mennyiségileg is megkapja azt az intellektuális kihívást, ami neki jó. Ami már igénye. A kérdésre válaszolva tehát: igen, jó döntés volt. Akkor volt funkciója az életünkben, amikor éppen erre volt szükségünk. Amikor pedig kellett, át tudtunk belőle lépni egy „másik világba”.

A.I.: A gyerekek között van olyan, aki folytatná a szülei hivatását?

Cs.F.B.: Nem tudom. Talán még ők sem. De azt még soha nem hallottam tőlük, hogy én minden leszek, csak tanár nem. Ők a Waldorfban is nagyon tisztelték, tisztelik a tanáraikat, és az a jó, hogy Marci itt, a Lovassyban is tud úgy haza jönni, hogy csillog a szeme. Ez jó.

A.I.: Beszélte arról, hogy nem volt ellenetekre egy egyházi iskolában tanítani. Ez azt jelenti, hogy vallásos a család?

Cs.F.B.: Nem, nem használnám ezt a szót, hogy vallásos. Nem járunk például rendszeresen templomba, bár lehet, hogy jó lenne. De hit van.

A.I.: A tételes vallások útmutatása szerint, vagy saját úton?

Cs.F.B.: A második inkább. Tartozunk felekezethez, de a lényeg más.

A.I.: Itt vagy te. Egy matematikát, fizikát tudó ember. Talán nincs benned vallás, de van benned hit. Mit szól ehhez a benned élő matematikus? A fizikus?

Cs.F.B.: Ó, de nehéz kérdés? Ez már filozófia.

A.I.: Igen, de engem ez őszintén érdekel. Az, hogy egy matematikának és főleg aztán a fizikának elkötelezett emberben hogyan jelenik meg Isten gondolata.

Cs.F.B.: Nagyon sok természettudós beszélt is erről.

A.I.: Einstein egyenesen azt mondta, hogy Isten matematikus.

Cs.F.B.: Én azt gondolom, hogy ez a világ nem lehetne ilyen frappánsan működő anélkül, hogy ne lenne egy rendező elv. De ebben nem szeretnék okosabb lenni, mint Einstein. Igen, kell, hogy legyen valami. És az ember személyes életében is kell, hogy legyen valami, ami adja az erőt meg az irányt.